Vragen aan GS van de SP-fractie over de blootstelling van omwonenden aan bestrijdingsmiddelen (vervolg)

24juli 2020

Geacht College

Op 29 juni 2020 heeft de Gezondheidsraad aan de regering uitgebracht het “Vervolgadvies gewasbescherming en omwonenden”.

Dit advies bouwt voort op eerdere adviezen, o.a. van de Gezondheidsraad uit 2011 en 2014, op diverse vervolgonderzoeken in binnen- en buitenland (zoals een gezondheidsverkenning in de zomer van 2018, het Nederlandse OBO – onderzoek rond bollenvelden dd april 2019 en het gelijktijdige RIVM-rapport “Bestrijdingsmiddelen en omwonenden: Samenvattend rapport over blootstelling en mogelijke gezondheidseffecten”) . Lopende dit alles zijn er discussies binnen de regering en in de Tweede Kamer geweest.
Een en ander resulteerde in een nieuwe adviesaanvraag, die dus op 29 juni 2020 uitkwam.

De vraagstelling was wat de actuele stand van kennis (inclusief de bovengenoemde documenten) is over de gezondheidsrisico’s van bestrijdingsmiddelen; Is daarvoor aanvullend onderzoek nodig en zo ja, hoe? Moet het toelatingsbeleid worden aangepast vanwege cumulatie-effecten en vanwege zwangere vrouwen en jonge kinderen? En naar aanleiding van een Algemeen Overleg in de Tweede Kamer werd daaraan de vraag toegevoegd of er een verband was tussen bestrijdingsmiddelen en de ziekte van Parkinson.
Telers en hun gezin zijn als omwonende meegeteld als ze nabij hun bedrijf wonen.

Er bestaan boekenkasten vol literatuur en daar soms weer meta-analyses van.
Alles bij elkaar toont een statistisch significante correlatie tussen de blootstelling aan gewasbeschermingsmiddelen enerzijds en het optreden van Parkinson anderzijds, maar de research is nog niet goed genoeg om van een hard causaal verband te spreken. In Frankrijk is Parkinson erkend als beroepsziekte bij telers en in Duitsland overweegt men hetzelfde.
Ook vermoedt men correlaties (die nog geen harde causaliteit zijn) tussen de blootstelling aan gewasbeschermingsmiddelen enerzijds en neurologische problemen bij ongeboren en pasgeboren kinderen anderzijds.
Verder stelt de Gezondheidsraad dat mengsels vaak giftiger zijn dan de afzonderlijke bestanddelen en dat de cumulatie van verschillende stoffen vaak nieuwe problemen met zich meebrengt.

Voor de Gezondheidsraad is dit alles om het voorzorgsbeginsel toe te passen en om verdere handelingen te adviseren.

De Raad ziet vooral de bollenteelt en de fruitteelt als problematisch. Volgens het RIVM wonen ca 90.000 mensen binnen 50m van een bollen- of fruitperceel, en woont in landelijk gebied ca 18% van de mensen binnen 250m van een niet-gras-landbouwperceel.

Ook ziet de Gezondheidsraad problemen met de arbeidspraktijk. De tussendoelen voor geïntegreerde gewasbescherming, waterkwaliteit, biodiversiteit en arbeidsveiligheid worden niet

gehaald. Men blijft de meest giftige middelen gebruiken, medewerkerts worden onvoldoende geïnstrueerd, vooral als zij zelf niet spuiten. Vaak treffen de problemen minderjarigen of arbeiders die de taal niet kennen. Restanten en verpakkingen worden als regel niet via de daartoe opgerichte Stichting afgevoerd.

Het is ons als Socialistische Partij bekend dat de provinciale overheid niet de eerste lijn-instantie is op het gebied van gewasbeschermingsmiddelen. Dat wil echter niet zeggen dat de provinciale overheid geheel zonder mogelijkheden is. De provincie heeft zeggenschap in waterwingebieden, en heeft belangrijke beïnvloedingsmogelijkheden in het gewaardeerde programma Schoon Water voor Brabant. Er zijn echter meer maatregelen denkbaar.

Op 06 sept 2017 en op 11 maart 2019 heeft de SP-fractie aan het College van GS vragen gesteld, waarvan wij er nu enkele herhalen. De antwoorden van de vragen in 2017 waren achtergrondkennis voor de vragen in 2019.
Het College van GS beriep zich er in 2019 op dat het OBO-onderzoek toen nog niet gepubliceerd was en was om die reden redelijk kortaangebonden in zijn beantwoording. Nu is dit onderzoek wel gepubliceerd, en bovendien is er het nieuw advies van de Gezondheidsraad.
Vandaar dat de SP enkele vragen opnieuw wil stellen, die toentertijd niet beantwoord zijn.

1) Bent u bekend met het recente advies van de Gezondheidsraad en de achterliggende onderzoeken?
2) Voelt u voor het idee om samen met de gemeenten (bij afzonderlijke landbouwers meestal bevoegd gezag) een campagne bij de Omgevingsdiensten te financieren om de juiste inzet van gewasbeschermingsmiddelen te controleren?
3) Een van de problemen is dat percelen, met name voor bollen, gehuurd worden op basis van contractteelt. Dat maakt de aandacht voor een langdurige relatie met de bodem en met de omwonenden er niet beter op.
   Heeft u er als GS zicht op hoeveel hectare contractteelt op deze wijze voor de bollenteelt wordt weggezet en kunt en wilt u daar iets aan doen?
4) In hoeverre kunnen gemeenten op vrijwillige basis convenanten sluiten met gifspuitende landbouwbedrijven in hun omgeving, om op basis van vrijwilligheid nadere afspraken te maken? Zo dit kan, is uw College bereid om dit met zachte hand te stimuleren?
5) In de beantwoording van de vragen van 2017 gaf het toenmalige College aan, dat gemeenten in hun bestemmingsplannen een afstandsmaat kunnen opnemen tussen de bebouwing en percelen waar gewasbescherming wordt ingezet (als regel 50m). In de Interim Omgevingsverordening kan de provincie afstandsmaten of andere maatregelen opleggen voor bestemmingsplannen of omgevingsvergunningen. De huidige Interim Omgevingsverordening bevat geen bepalingen van deze aard.
   Ook nu weer noemt de Gezondheidsraad spuitvrije zones als mogelijke maatregel om blootstelling van omwonenden te voorkomen.
   Is uw College bereid om nu wel afstandsmaten en andere maatregelen op te nemen in de Interim Omgevingsverordening?
6) Uit het OBO-onderzoek blijkt dat er aantoonbare effecten zijn tot op 250m van de bron. Zou de eventuele afstandsmaat ook groter dan 50m kunnen zijn? Zo ja, waar denkt uw College dan aan?
7) De Gezondheidsraad adviseert om de verduurzamingsplannen voor de landbouw, zoals door het Minsterie van LNV vastgelegd in de Toekomstvisie Gewasbescherming 2030 , met

kracht ter hand te nemen en te intensiveren. In hoeverre is uw College bereid aan deze intensivering mee te werken, en welke mogelijkheden ziet u daartoe?

8) De Gezondheidsraad adviseert om meer te investeren in educatie en motivatie van telers. In hoeverre is uw College bereid aan deze investering mee te werken, en welke mogelijkheden ziet u daartoe?
9) De Gezondheidsraad adviseert om de blootstelling van mensen tenminste periodiek en over langere tijd te volgen. Ook de Raad voor de Leefomgeving en Infrastructuur (RLI) en een groep wetenschappers namens de Europese Commissie pleiten voor een dergelijke vorm van biomonitoring. Dit zou op de langere termijn een beter wetenschappelijk inzicht geven in oorzaak en gevolg.
   Uw College zou een dergelijke biomonitoring in onze provincie kunnen stimuleren, mede organiseren en mede financieren. In hoeverre is uw College hiertoe bereid en in staat?
10) Uit het OBO-onderzoek komen een aantal technische en gedragsmatige maatregelen naar voren, die de schade van spuiten op bloembollen beperken. De vraag is in hoeverre deze lessen bruikbaar zijn voor andere teelten. Dat geldt met name voor de fruitteelt, waar, na de bloembollen, per hectare het meest gespoten wordt en bovendien in zijwaartse of opwaartse richting. Dit vraagt om nader onderzoek.
    Is uw College bereid om als (mede)financier op te treden ten behoeve van dergelijk onderzoek?

Henri Swinkels (SP)